

La dimensió europea de l'educador professional¹

Paola Scarpa i Marco Corrente²

Dos membres de l'Associació Nacional d'Educadors Professionals d'Itàlia (ANEP) exposen en aquest escrit la complexitat de la professió de l'Educació Social a Europa. Aquesta complexitat queda reflectida mitjançant les diferents denominacions que s'apliquen a nosaltres, els professionals, als diferents àmbits d'intervenció, a les diverses trajectòries formatives i professionalitzadores, tot això dintre d'un context que respon a unes realitats socials i culturals canviant. A tots els països europeus, excepte Grècia, està present la figura de l'educador social, tot i que aquest "cognom" canvia segons l'origen.

INTRODUCCIÓ

Parlar de "dimensió europea de l'educador professional" no és fàcil, sobretot partint del mateix nom, "educador professional", que és la denominació que el Ministeri de Sanitat italià ha donat a aquesta professió, però que tan sols a Itàlia, dins tota la Unió Europea, es denomina així. En altres països, com podem veure seguidament, rep altres noms: "educador social", "educador especialitzat", "pedagog social", etc. A més, la realitat dels professionals socials a Europa està en contínua evolució i cada intent de "normalitzar la situació" es troba amb grans dificultats. Des del mateix moment de la constitució de la Unió Europea, el recorregut cap a l'homogeneïtzació de les figures professionals de l'àrea social (socioeducativa / sociosanitària / sociocultural) ha estat llarg i difícil. Cada estat ha instituït i disciplinat amb el pas del temps les professions que eren més consonants amb el seu propi nivell de desenvolupament i que poguessin respondre de manera adequada a les necessitats històriques, polítiques i socials del propi país. Van néixer així professions amb competències similars i en els mateixos àmbits, però amb denominacions diverses i diferents de les dels països veïns. Sovint, fins i tot, dins del mateix país es trobaven denominacions diverses per a la mateixa professió; o també hi ha situacions en les quals no s'ha

¹ En procés de publicació dins d'"Autonomia local", Ed. Il Mulino.

² Educadors professionals i membres de la direcció de l'Associació Nacional d'Educadors Professionals, ANEP, d'Itàlia.

*definir i
comparar la
figura i la
formació de
l'educador a tot
Europa pot
semblar (i ho és
de veritat) molt
complex*

arribat a una definició precisa o un reconeixement oficial (com ha estat durant molt temps el cas dels educadors italians).

A tota aquesta complexitat s'afegeixen, a més a més, les evolucions i els canvis continus sigui de les àrees d'intervenció de l'acció social, que s'amplifiquen i diversifiquen cada vegada més, sigui com a conseqüència de les emergències socials d'avui, que afecten cada dia més les polítiques socials, ja no tan sols en l'àmbit local, sinó també, i especialment, en l'àmbit europeu. Si pensem en certs temes com la immigració, l'augment de la pobresa, el tràfic de substàncies i de persones, ens trobem enfront d'escenaris que superen les realitats locals i nacionals i afecten tota la Unió Europea. I amb ella tots els agents cridats a "actuar" en el camp de les polítiques socials.

Amb aquest quadre, definir i comparar la figura i la formació de l'educador a tot Europa pot semblar (i ho és de veritat) molt complex, però és, a la vegada, urgent i necessari. En la pràctica, cada vegada més professionals demanen, i encara ho demanaran més en un futur proper, el reconeixement dels seus títols propis i l'habilitació per a l'exercici professional en altres països de la Unió Europea. I això és, per altra banda, desitjable i previsible segons es desprèn de les diferents directives de la UE.

*Fa temps que
les associacions
representatives
de les escoles i
dels
professionals
socials europeus
estan treballant
per identificar i
proposar a la
Comissió
Europea alguns
dels requisits
transversals
vàlids per
obtenir un
reconeixement
recíproc dels
títols*

Fa temps que les associacions representatives de les escoles i dels professionals socials europeus (sobretot treballadors-assistents socials i educadors socials) estan treballant per identificar i proposar a la Comissió Europea alguns dels requisits transversals vàlids per obtenir un reconeixement recíproc dels títols. Comptem amb una investigació, una espècie de "mapa de situació", fet per la FESET (Federació Europea d'Escoles de Formació per a Educadors Socials), del que existeix en aquests moments, que nosaltres, en part, hem utilitzat i integrat per aconseguir oferir un panorama de la formació i dels àmbits de treball dels educadors en els diferents països europeus.

Per a què la lectura d'aquest mapa sigui comprensible en la seva complexitat, creiem necessari recapitular breument, tot seguit, alguns dels moments històrics que han configurat la construcció de les polítiques socioculturals de la Unió Europea. De fet, l'evolució d'aquestes polítiques ha influenciat i encara influencia netament les

formes d'organització social dels serveis, que, alhora, influeixen la "demanda" d'educadors (en termes de mercat de treball) així com tot allò que té a veure amb la configuració del rol professional (formació, àmbit d'intervenció, reconeixement, normatives, etc.).

ALGUNES REFERÈNCIES ÚTILS PER A UNA VISIÓ I COMPRESIÓ DE LES POLÍTIQUES SOCIALS A EUROPA

Un dels moments importants per a l'estructuració de les polítiques socials europees fou el de la constitució de la CEE, amb el Tractat de Roma del 1957. En les seves disposicions de base, es preveien clarament les línies sobre les polítiques socials i sobre els compromisos culturals de la nova comunitat.

La primera de les atencions o mencions concretes es va dirigir, majoritàriament, als temes històrics i culturals posats sobre la taula a la llum dels valors comuns de cada país, i a l'afirmació d'una filosofia que configurés una Europa unitària dels ciutadans, més que un gran contenidor d'intercanvis comercials.

Els elements culturals han fet, en gran manera, de guia per evitar que l'aspecte econòmic i monetari no se separés dels factors humans, socials i polítics.

I així, a finals dels 60 i l'inici dels 70, es comencen a trobar dins de les primeres disposicions del Consell d'Europa els grans traços d'una política social comuna. Des del 1977 al 1985, tot just després de la crisi del petroli, es produeix un creixement de la desocupació i això determinà que es donés una atenció més gran i més prioritat als programes de desenvolupament d'una estratègia econòmica i social de lluita contra l'atur i, secundàriament, que es portés a terme una revisió del Fons Social Europeu (instituint des del 1960).

Fent una síntesi de les actuacions de la Comunitat Europea entre 1985 i 1988, podem afirmar que la seva orientació s'ha dirigit a fomentar els drets dels ciutadans, tenint present com a objectiu el treball en totes les seves vessants: autonomia, seguretat social i sanitària, obertura als joves i a les persones més desfavorides, com a manifestacions de la lluita contra l'atur.

Fins aquest moment la política social havia estat lligada a la política econòmica d'una manera estreta i funcional. Així, no es

La primera de les atencions o mencions concretes es va dirigir, majoritàriament, als temes històrics i culturals posats sobre la taula a la llum dels valors comuns de cada país

a finals dels 60 i l'inici dels 70, es comencen a trobar dins de les primeres disposicions del Consell d'Europa els grans traços d'una política social comuna

*la pobresa no és
tan sols una
qüestió de
diners o d'accés
als serveis
tradicionals,
sinó que està
lligada a
l'exclusió social i
cultural*

donava espai a programes socials que no estiguessin inserits en projectes de productivitat.

Un nou salt de qualitat es registra en el programa 1989-1993, que es marca com a objectiu la lluita contra les velles i noves condicions de pobresa en els diferents països de la Unió. La visió sobre la nova pobresa que la Unió Europea adopta comporta una transformació radical de les organitzacions caritatives tradicionals en cada un dels estats, en reconèixer que la pobresa no és tan sols una qüestió de diners o d'accés als serveis tradicionals, sinó que està lligada a l'exclusió social i cultural.

Com a reforçament de les accions adoptades per la Unió Europea, el programa polític actual orienta i amplia la direcció de les seves propostes cap a una qualitat superior de les accions. La Unió Europea dóna incentius i anima les organitzacions governamentals i no governamentals per treballar coordinadament i construir xarxes de professionals i investigadors centrats en la solució dels problemes socials, així com en la recerca conjunta de solucions i iniciatives de prevenció.

En els últims anys s'assisteix al progressiu augment de les competències de la UE, que tenen, cada vegada més, marcades implicacions socials i culturals. Cada nova intuïció, expressió o idea que provingui de la comunitat intel·lectual i científica "dels 15", que en un començament tenia tan sols un caràcter simbòlic, aconsegueix incidir gradualment sobre la formació i mentalitat de les joves generacions europees i va contribuint a la construcció d'una dimensió europea.

*En els últims
anys s'assisteix
al progressiu
augment de les
competències
de la UE, que
tenen, cada
vegada més,
marcades
implicacions
socials i cultural*

LA NECESSITAT DE LA FIGURA PROFESSIONAL DE L'EDUCADOR EN LES POLÍTIQUES EUROPEES

És en aquest context de la política europea que acaba per ser natural i necessari recórrer a l'activitat de l'educador. L'interès europeu per aquesta figura emergeix en el moment en què la Unió Europea i les seves polítiques centren la mirada en l'home en la seva complexitat i es posa l'accent sobre la qualitat de la seva vida. L'educador esdevé un "operador social" que, present des de sempre, està treballant en relació amb individus, famílies, grups... acompanyant-los en el seu creixement i, per això mateix, superant l'aïllament i la marginació. Malgrat la presència de les diferències

rellevants respecte a l'orientació de cada país, a la seua comunitària s'acorda definir el perfil de l'educador professional com un "operador de serveis educatius extraescolars compresos en l'àmbit sociosanitari o en l'àmbit sociocultural".

I malgrat aquest acord de fons, el tema relatiu a la formació i l'ocupació (en termes de treball) dels educadors en els diversos països europeus està constantment en discussió i tant afecta, pel que fa a la formació, els encarregats de fer-la (universitats, escoles, etc.), com els àmbits d'intervenció, la denominació i la regulació, que és molt diversificada.

Amb relació a la formació dels educadors, gairebé tots els països s'han dotat de diferents estructures; unes de caire superior i universitari –college, universitats, etc.–, i altres, de tipus no universitari (escoles superiors privades, escoles regionals, entitats formatives diverses, etc.) sobre la base de les diferents fórmules jurídiques aplicables en cada país (recorregut formatiu únic o doble). Actualment, però, no es pot dir que es doni una homogeneïtat. Malgrat que les parts estan bastant d'acord amb els àmbits d'intervenció de l'educador una vegada diplomats, pel que fa al contingut de la formació, la discussió es dona entre els que defensen una formació centrada sobretot en els continguts educatius i els que posen l'èmfasi en l'animació, i s'està debatent si aquests dos "recorreguts formatius" poden ser considerats diferents o integrables.

Juntament amb això ens trobem que en els diferents països no està ben col·locat sociolaboralment i desenvolupa la seua tasca a cavall entre els serveis sanitaris i socioculturals, com per demostrar que es tracta d'una figura professional que uneix les intervencions entorn del benestar de les persones, fent-se càrrec dels individus de manera global. Això comporta una dificultat afegida a l'hora de trobar feina (l'experiència italiana n'és un exemple...) perquè el seu lloc natural hauria de ser una àrea sòcio-sanitària-cultural que no existeix, ni des del punt de vista normatiu ni des de la regulació del mercat de treball en termes de convenis laborals d'aplicació, etc.

De la investigació sobre els sistemes actuals als Estats membres de la UE, referits a la formació dels educadors, emergeix com a evident, ja amb el primer cop d'ull, l'existència d'una complexa

L'interès europeu per aquesta figura emergeix en el moment en què la Unió Europea i les seves polítiques centren la mirada en l'home en la seua complexitat i es posa l'accent sobre la qualitat de la seua vida

emergeix com a evident l'existència d'una complexa estructuració de títols, de perfils professionals i d'estatuts jurídics dels educadors, que són, òbviamment, el reflex de les peculiaritats i de les tradicions de cada país

estructuració de títols, de perfils professionals i d'estatuts jurídics dels educadors, que són, òbviamment, el reflex de les peculiaritats i de les tradicions de cada país. Però es poden distingir una sèrie de tendències significatives que es van afermant en les modalitats de funcionament dels sistemes actuals de formació dels educadors. Serà sobre aquestes característiques comunes, que evidencia la comparació, on s'hauran d'adreçar les iniciatives comunitàries, mirant d'incentivar i reforçar la cooperació en el sector. De fet, en gran part dels Estats membres, és patent la tendència a fer agrupaments i a uniformar situacions diferents entre elles mateixes, a posar en marxa procediments per a una definició més precisa dels perfils professionals, a estudiar programacions més coherents dels "currículums" i de les matèries d'estudi dels cursos de formació i, finalment, a coordinar i sintonitzar les iniciatives de la formació amb els objectius de les polítiques socials i culturals respectives.

Fins i tot l'estructuració dels cursos presenta una certa base d'elements iguals entre tots ells: tant pel que fa a la distribució entre espais teòrics i períodes de pràctiques com en la seva organització general. Els continguts també són molt similars entre ells: la formació gira al voltant de matèries comunes, com la pedagogia, la sociologia, la psicologia, l'antropologia, dinàmica de grups, tècniques d'animació, legislació social; així com de la teoria i de tècniques per a l'elaboració, gestió i avaluació de projectes educatius.

Un tema encara no resolt als diferents països és el de la formació contínua i el del perfeccionament i l'especialització després de la formació professional de base

Un tema encara no resolt als diferents països és el de la formació contínua i el del perfeccionament i l'especialització després de la formació professional de base. Problema que, si fos tractat correctament, permetria resoldre no sols l'exigència d'aprofundiment de la formació d'acord amb les necessitats específiques d'una determinada clientela, sinó que fins i tot serviria per afrontar amb més flexibilitat les situacions de mobilitat a l'interior de la professió i de més reconeixement social i professional del rol de l'educador.

En alguns països, les escoles formen un nombre d'educadors superior a les necessitats, com a conseqüència de la multiplicació de les seues que imparteixen la formació. Això ha provocat, posteriorment, un excés de presència professional en el mercat de

treball. d'educadors. En altres països, l'ocupació ha augmentat pel fet que els educadors de base, en contacte directe amb els clients, després d'un cert nombre d'anys i amb el pas del temps i de l'edat es transfereixen a activitats de direcció, de coordinació, d'assessorament, d'assessorament de programes.

S'adverteix, a més, un interès creixent per part de la Unió Europea, en les seves iniciatives en el sector de la formació dels educadors professionals, perquè la mobilitat, indicada com a objectiu comunitari i com a ideal europeu, no es limiti a la immigració física de les persones, sinó que inclogui actituds i comportaments oberts a l'acceptació dels altres i de les dimensions interculturals. Aquesta tendència hauria de servir d'estímul per a una definició més clara dels programes formatius i, a més a més, hauria d'arribar a ser una condició necessària per a una millor definició del perfil professional i dels àmbits d'intervenció dels educadors.

En alguns països, les escoles formen un nombre d'educadors superior a les necessitats, com a conseqüència de la multiplicació de les seues que imparteixen la formació

EL RECONeixEMENT DELS TÍTOLS A LA UNIÓ EUROPEA

No obstant la complexitat i les diferències, s'han fet alguns esforços en l'àmbit europeu per uniformar la professió d'educador. Fou el 1985 quan tres eurodiputats van presentar una Proposta de resolució que, sota el mandat del Parlament Europeu, va ser discutida en diverses sessions de la Comissió de Joventut, Cultura, Educació i Esport. Aquella proposta mai no va ser aprovada perquè, des de bon començament, va topa amb les diferències de denominació i de formació presents als diversos països europeus. Però ens sembla molt important recuperar-la ací perquè constitueix la primera temptativa de definició sobre el nivell de la formació dels educadors, fent una breu descripció de les funcions educatives, fins i tot en els seus aspectes reparadors.

“El Parlament Europeu:

- a. atesa la importància de l'activitat desenvolupada pels educadors professionals o especialitzats a la Comunitat Europea;*
- b. atès que aquests educadors, aplicant tècniques i mètodes pedagògics, psicològics i socials adquirits en el marc d'una formació específica, tenen la funció d'afavorir el desenvolupament personal, l'autonomia i la integració social dels joves i adults amb disminució o en dificultat;*

c. atès que la formació necessària per a l'exercici d'aquestes funcions consisteix en tres anys d'ensenyament superior o universitari;

1. afirma la necessitat absoluta d'un reconeixement, d'àmbit europeu, de la funció de l'educador especialitzat;
2. sol·licita a la Comissió i al Consell procedir urgentment al reconeixement, en l'àmbit europeu, de les equivalències de les titulacions;
3. encarrega al seu president que transmeti aquesta Resolució a la Comissió i al Consell."

El 1988, a Roma, l'AIEJI (Associació Internacional dels Educadors Socials) va promoure una trobada en la qual, per damunt de les diferències, es van cercar les tendències unitàries. Pel que fa a la formació, es va arribar a la conclusió que a tot Europa estava col·locada en un nivell postsecundari superior. Així, es va definir com a "formació professional de tercer nivell", que necessita una pràctica orientada i integrada amb el saber teòric, i amb una duració de tres cursos, excepte a un o dos països en què encara era de dos cursos.

També es va arribar a trobar una definició d'educador que englobava les funcions dels operadors a escala europea.

"Per educador especialitzat (o altres denominacions corresponents) s'entén aquell que, després d'una formació específica, afavoreix amb l'ús de mètodes i tècniques pedagògiques, psicològiques i socials, el desenvolupament personal, la maduresa social i l'autonomia de persones joves i adultes, en dificultat, disminuïts, inadaptats o en risc d'arribar a ser-ho.

L'educador comparteix amb aquestes persones situacions espontànies o intencionalment suscidades de la vida quotidiana, sigui dins dels serveis residencials o oberts, sigui en l'àmbit natural de vida dels subjectes, mitjançant una acció contínua i conjunta sobre la persona i l'entorn."

Aquest perfil després va ser adoptat per l'AIEJI, present a molts països europeus i extraeuropeus, a manera de "perfil guia" per a

definir la figura de "l'educador social", més enllà de les diverses denominacions locals.

Per altra banda, en data de 21 de desembre de 1988, el Consell de la Comunitat Europea emanà la Directiva 89/48/CEE, relativa a un "Sistema general de reconeixement" dels diplomes d'ensenyament superior que acrediten formacions professionals d'una durada d'almenys tres anys. Es va perdre així tota esperança d'una directiva europea que tingués en compte, exclusivament, el reconeixement dels educadors.

La funció dels educadors, i també la seva formació, ja estava en aquells moments reconeguda i legitimada en molts països europeus, però, en molts d'ells mancava, i encara manca, la reglamentació de l'exercici de la professió. D'alguna manera, els intents de reconeixement europeu de la professió partien de l'esperança que aquest pogués posar les bases per a una reglamentació professional als diversos països de la UE. Però la Directiva 89/48/CEE va fer perdre aquesta esperança, ja que era aplicable als diplomes que permeten l'exercici professional regulats dins de cada país.

Des d'aquell moment el problema es va invertir: no és el reconeixement a escala europea el que donarà la validesa i legitimitat a la professió, permetent d'aquesta manera la lliure circulació, sinó que serà la normativa interna de cada país la que reglamentant les diverses professions farà possible que aquestes puguin tenir cabuda en el "Sistema general" de la directiva de la CEE. El principi en què s'inspiren aquestes directives és "que no és necessària una formació uniforme i única per a tot Europa, sinó que cada país ha de poder elaborar el tipus de formació més apropiat a les seves particularitats culturals, socials, garantint, però, un estàndard formatiu i de reglamentacions d'accés a l'habilitació professional que permeti als diferents països europeus reconèixer una professió competent i deontològicament definida".

CURSOS, TÍTOLS, NOMS I RECORREGUTS PROFESSIONALS DELS EDUCADORS A EUROPA

La situació de la formació dels educadors a Europa resulta encara més complexa perquè, sovint, aquesta no està gestionada directament per l'Estat sinó per les comunitats locals (regions,

La funció dels educadors, i també la seva formació, ja estava en aquells moments reconeguda i legitimada en molts països europeus, però, en molts d'ells mancava, i encara manca, la reglamentació de l'exercici de la professió

s'està portant a terme una important discussió dins d'una gran part dels estats membres entre aquells que defensen mantenir un rol polivalent i general, i aquells que sostenen un rol especialitzat

"länder", províncies, etc.), que fan servir la col·laboració amb organismes i associacions reconegudes per a l'organització dels cursos específics.

Dins d'aquest panorama, no sempre que ens trobem un curs "per a educadors", estem segurs que es refereixi a la figura de l'educador definida en el perfil de l'AIEJI.

A més, hem de posar de manifest que s'està portant a terme una important discussió dins d'una gran part dels estats membres entre aquells que defensen mantenir un rol polivalent i general, i aquells que sostenen un rol de tipus especialitzat, motivats pel fet de poder formar educadors que intervinguin en situacions i entorns amb grups i patologies socials i/o sanitàries específiques. Això genera confusions: trobem cursos per a "educadors de carrer o de comunitat", o per a "educadors de serveis d'acompanyament de disminuïts", i també per a "educadors per a centres residencials", que van en la direcció de la denominada "especialització", però que no es poden reconduir a un perfil únic i reglamentat, ni tan sols dins del mateix país.

I així com a Itàlia la denominació actual més comuna és la "d'educador professional", a la resta de països d'Europa trobem altres denominacions:

- Educador especialitzat (educateur spécialisé) o educador social (educateur social) a França, Bèlgica i Portugal.
- Educador social, denominació en la qual han confluït els educadors especialitzats, els animadors socioculturals i els educadors d'adults, a Espanya.
- Assistent social per a joves (youth and community worker) i animador cultural a Gran Bretanya i Irlanda.
- Assistent social sociopedagògic als Països Baixos.
- Pedagóg social (social pädagogisk, socialpedagog) a Suècia, Suïssa, Islàndia, Dinamarca i Alemanya.
- Educador graduat a Luxemburg.

Sigui quin sigui el nom, l'activitat professional de l'educador se centra en les experiències seculares d'assistència, educació, prevenció dels subjectes en dificultat, en el propi país. Això comporta que l'educador adopti un model d'intervenció educatiu

"condicionat" per l'entorn del territori on opera. Les diferències emergides de la investigació transnacional fan referència, sobretot, a la modalitat d'apropament: dins d'alguns països intervé en la fase de rehabilitació o de "cura" en la qual s'instauren les relacions interpersonals amb el client (gent gran, disminuïts, toxicodependents, etc.); en alguns llocs, per contra, la seva intervenció està orientada principalment cap a la comunitat local i s'activen estratègies de prevenció i/o animació sociocultural.

Això comporta que l'educador adopti un model d'intervenció educatiu "condicionat" per l'entorn del territori on opera

Si el que es vol és especificar millor el camp d'acció dels educadors, tenint presents les variables lligades a les situacions històriques, jurídiques i culturals dels diferents països, podem trobar educadors que intervenen dins de l'educació preescolar, com a Dinamarca o Suècia (on l'educador opera fins i tot en l'àmbit de la llar d'infants), o a Alemanya, on està inserit com a figura present en l'educació infantil o escola elemental (que correspon com a nivell, però no com a continguts, a l'escola materna italiana).

Més enllà d'aquests exemples, en general, a gairebé tots els països, l'educador gestiona projectes d'activitats extraescolars (temps lliure i esbarjo, albergs i centres de vacances per a l'estiu, animació sociocultural, etc.). A més a més, trobem en una gran part dels estats la presència dels educadors en els serveis i en les estructures d'acollida, així com a les comunitats i centres residencials dirigits als nois/noies, disminuïts, vells..., o en el camp de les malalties mentals.

Però podem destacar algunes competències peculiars dels educadors transversals i presents en totes les seves manifestacions europees:

- observació i anàlisi de les condicions en les quals es desenvolupa l'acció educativa (personals, socials i ambientals);
- programació de la tasca educativa, tant a llarg com a curt termini, i avaluació de la intervenció feta;
- execució de l'acció educativa concreta, promovent la presència de confrontacions i d'intercanvi d'experiències, i avaluació posterior, dins de l'equip multiprofessional i interprofessional;

- col·laboració amb altres companys, altres professionals, amb la família, amb els organismes institucionals.

Es tracta, doncs, d'una figura professional que, encara que ve definida com a "especialitzada", actua com a educador polivalent, no tan sols amb relació a la tipologia dels serveis en els quals fa la seva funció, sinó també basant-se en la tipologia dels clients (usuaris) i les característiques personals del subjectes amb els quals es relaciona l'educador (dificultats de caràcter, socioambientals, psicològiques, físiques, etc.).

L'educador professional a Itàlia

L'educador professional, tal com és denominat a Itàlia, es va definir per primera vegada en el Decret del Ministeri de Sanitat del 10/02/1984 (conegut com el "Decret Degan", pel nom del ministre que ocupava el càrrec), derogat com a efecte de la Sentència del Consell d'Estat número 703 del 25 de setembre de 1990.

Caldrà esperar catorze anys per obtenir el reconeixement oficial definitiu de la professió, amb el Decret del Ministeri de Sanitat del 8 d'octubre de 1998, número 520. Aquest decret insereix l'educador professional entre les figures professionals de la sanitat que operen en l'àmbit de la rehabilitació.

És evident la manca de la part "social" del treball educatiu, reconeixement que, o bé l'haurà de fer el Ministeri de Benestar Social (Welfare) († encara s'està esperant el decret que fixa l'aplicació de l'article 12 de la Llei 328/2000), o bé vindrà de l'activació de l'àrea sociosanitària, prevista en la Reforma de la Sanitat i que hauria de constituir la "col·locació natural" de l'educador professional tal com actualment opera a Itàlia.

Us transcrivim tot seguit el text de l'article 1 del Decret 520/98, que defineix el perfil i la formació de l'educador professional:

"Art. 1

1. La figura de l'educador professional es defineix amb el perfil següent: l'educador professional és l'operador social i sanitari

que, en possessió del diploma universitari que l'habilita, porta a terme específics projectes educatius i rehabilitadors, en el marc d'un projecte terapèutic elaborat per un equip multidisciplinari, dirigits a un desenvolupament equilibrat de la personalitat amb objectius educatius/relacionals, en un context de participació i recuperació de la vida quotidiana, i s'ocupa de la inserció positiva o reinserció psicosocial dels subjectes en dificultat.

2. L'educador professional:

- a. programa, gestiona i verifica intervencions educatives dirigides a la recuperació i al desenvolupament de les potencialitats dels subjectes en dificultat per a l'adquisició de nivells més alts d'autonomia;
 - b. contribueix a promoure i a organitzar estructures i recursos socials i sanitaris, amb la finalitat de poder realitzar el projecte educatiu integrat;
 - c. programa, organitza, gestiona i verifica la pròpia activitat professional a l'interior dels serveis sociosanitaris i estructures sociosanitàries rehabilitadores i socioeducatives, de manera coordinada i integrada amb altres figures professionals presents en l'estructura, amb la implicació directa dels subjectes interessats i/o de les seves famílies, dels grups, de la col·lectivitat;
 - d. opera sobre les famílies i sobre el context social dels pacients, amb la intenció d'afavorir la reinserció en la comunitat;
 - d. participa en les activitats d'estudi, investigació i documentació dirigides a l'avaluació de les funcions esmentades més amunt.
3. L'educador professional contribueix a la formació dels estudiants i del personal de suport, concorrent directament a l'actualització relativa al propi perfil professional i a l'educació per a les de la salut.
4. L'educador professional desenvolupa la seva activitat professional, dins de l'àmbit de les seves competències, en estructures i serveis sociosanitaris i socioeducatius públics o privats, en el territori, en les estructures residencials i semiresidencials, en règim de dependència o com a professional lliure.

Formació i àrees d'intervenció dels ed		
País i denominació	FORMACIÓ	
	Gestió	Durada anys
Alemanya <i>Pedagog social</i>	Institut Superior Professional Requisits: 18 anys i 11 cursos de freqüència escolar	3
Àustria	S'està discutint al Parlament una nova llei que	
Bèlgica <i>(comunitats francesa i flamenca)</i> <i>Educador acompanyant especialitzat</i>	Escola Superior d'Ensenyament Pedagògic	3
Dinamarca <i>Pedagog social</i>	Escola Superior (organisme autònom amb finançament, sobretot, de l'Estat)	3,5
Espanya <i>Educador social</i>	Ministeri d'Educació - Universitats	3
Finlàndia	Des del 1996, diploma general de serveis socials, sense qualificació específica - Formació Universitària i Politècnica (orientació: professions socials)	
França <i>Educador especialitzat</i>	Ministeri d'Educació Nacional. Centres de formació acreditats per l'Estat	3

132

adors en els diferents països europeus	
Àrees d'intervenció de l'educador diplomad	Reglamentació de l'activitat professional
Camp social, excepte àrees de disminuïts	Sí
reordenarà les professions socials i la seva formació	
Camp pedagògicosanitari i socioeducatiu	Estatut de l'educador acompanyant especialitzat Llei 29/04/94 (Journal Officiel del 20/04/96)
Accions socials i educatives amb els nens, joves adults + responsables de disminuïts físics, socials i mentals	Acord negociat entre agents socials (contractants: sobretot autoritats municipals i departamentals i sindicats)
Àrea social . Animació Sòcio-cultural Educació d'adults	Creació de la diplomatura Real Decreto 1420/91 de 30 d'agost de 1991 Condicions d'Equivalència de titulacions anteriors a la diplomatura Real Decreto 168/2004 de 30 de gener de 2004
Estan contractats en un 90% a l'Administració pública en l'àrea d'assistència social	No disponible
Àrea social i sociosanitària conjuntament + vellesa	No

Grècia	La professió d'educador és massa recent i no existeix denominació oficial per a la professió L'ensenyament superior està orientat, essencialment, a les funcions dels serveis socials i assistencials i de l'educació especial	
Irlanda <i>Educador social</i>	Diploma intern reconegut pel National Council for Education Awards i DIT Regional Technical College Dublin Institute of Technology 3	3
Islàndia Sociopedagog	Ministeri de Sanitat - Facultat Islandesa de Sociopedagogia	3
Itàlia Educador professional	La formació està regulada per les regions i les universitats. Les universitats ofereixen la formació a través de diferents facultats: medicina, psicologia i ciències de l'educació	3
Luxemburg <i>Educador graduat</i>	Ministeri d'Educació Nacional	3
Països Baixos <i>Assistent social</i> <i>Sociopedagog</i>	Universitat d'Ensenyament Professional	3
Portugal <i>Educador especialitzat</i>	Institut Superior de Ciències Socials, Facultat de Psicologia i altres escoles superiors	4
Regne Unit <i>Assistent social per a joves</i> <i>Animador sociocultural</i>	Institut Superior del Nord-Est del País de Gal·les	2
Suècia <i>Pedagog social</i>	Universitat d'Estocolm, Facultat de Medicina, Departament de Ciències Socials	3
Suïssa <i>Educador especialitzat</i> <i>Pedagog social</i>	Escoles públiques o reconegudes com d'utilitat pública pels cantons o la Confederació Suïssa	3

Administració pública, àrea sociosanitària. Els diplomats TEI també treballen en animació sociocultural i juvenil	No disponible
Serveis educatius (marginació juvenil), sanitat - joventut en dificultat social - responsables de disminuïts	No
Persones disminuïdes en totes les situacions de la vida quotidiana	El Ministeri reconeix l'associació dels sociopedagogs
Nens, joves, adults i gent gran en situacions (o no) de dificultat, en el camp de l'educació no formal. Patologies socials i sanitàries (TD , disminuïts, psiquiatria, vellesa, etc.)	Sí, per part del Ministeri
Educació i animació social. Consellers d'orientació socioprofessional. Educació per a la salut	Sí
Assistent sociopedagògic	No
Marginació. Joves i adults delinqüents	No
Ajuda social per als joves. Animació sociocultural. Programes municipals	No
3 Problemàtiques socials i psicosocials amb nens, adolescents i adults. Ajuda social	No
3 Camp pedagògic sanitari i socioeducatiu	No

*les figures
socials
constitueixen un
teixit
extremament
variati i donen
una idea de les
dificultats que
trobem en el
camí per a un
reconeixement
transversal, així
previst pel
Sistema general
de les directives
de la UE*

CONCLUSIONS

Aquestes taules ens permeten posar en evidència que, amb l'excepció de Grècia, la figura de l'educador és present a tots els països europeus, amb diferents denominacions.

S'evidencia, a més a més, que amb les figures indicades a les taules coexisteixen altres figures professionals que tenen algunes competències educatives, que operen en àmbits superposats o molt propers al de l'educador, però que no són presents a tots els estats. A més de l'assistent social, que és present a tots, ens trobem amb altres professionals com: l'educador de nois, l'animador sociocultural, el monitor-educador, o fins i tot, com a França, el consultor en economia social i familiar, l'ajudant medicopsicològic, l'assistent domiciliari i l'ajudant per a l'assistència. Tenen recorreguts formatius diferents, però el seu camp d'acció està en part superposat al de l'educador.

La resta, tal com dèiem al començament, formen part de la complexitat de les figures socials que estan lligades al desenvolupament peculiar de cada país, mentre que no els trobem en els altres. Constitueixen, però, un teixit extremament variati i donen una idea de les dificultats que trobem en el camí per a un reconeixement transversal, així previst pel Sistema general de les directives de la UE. Les associacions d'àmbit internacional i aquelles que representen les escoles de formació estan treballant actualment conjuntament per proposar paràmetres que permetin en el futur una claredat més gran.

Europa necessita professionals formats, competents, reconeguts, que puguin recollir els reptes i les emergències socials d'una manera distingible i diferenciada dels no qualificats i dels voluntaris. Professionals formats i competents en el camp del saber, del saber fer i del saber on i com intervenir. Competències que s'adquireixen en la formació inicial i contínua, i en la formació permanent durant tot l'arc de la seva carrera laboral.

S'agraeix a Leonor Ronda (docent d'Ètica en els cursos per a educadors de la Fundació Feyles de Torí i vicepresidenta de la FESET) els seus consells i el material tan apreciat que ens ha proporcionat.

*Europa
necessita
professionals
formats,
competents,
reconeguts, que
puguin recollir
els reptes i les
emergències
socials*

BIBLIOGRAFIA I REFERÈNCIES SOBRE ELS EDUCADORS A EUROPA

- Comissió Europea DG XII Instrucció, Formació, Joventut. "Polítiques de joventut europees". Oficina de Publicacions Oficials de la CE, Brussel·les, 1995.
- Comissió Europea DG XII Instrucció, Formació, Joventut. "Vademecum i guia del candidat - programa - Joventut per Europa". Oficina de Publicacions Oficials de la CE, Brussel·les, 1995.
- D'Alberto, Stefano. La formazione professionale dell'educatore e dell'animatore in Europa. Tesi di Diploma, anno formativo IAL VENETO, Mestre 1993.
- Demetrio, Duccio. Educatori di professione. Ed. La Nuova Italia, Firenze, 1990.
- Groppo, Mario. L'educatore professionale oggi. Ed. Vita e Pensiero Università Cattolica di Milano, 1990.
- Gudicini, P.; Pieretti, G.; Bergamaschi, M. Povertà urbane estreme in Europa. Contraddizioni ed effetti nelle politiche di welfare. Ed Franco Angeli, Milano, 1995.
- Marcon, Paolo. Formazione degli educatori nella Comunità Europea, Osservatorio ISFOL, núm. 5-1988.
- Maurizio, Roberto. Animatori ed educatori nella Comunità Europea, in Animazione Sociale, núm. 7/8, ed. Gruppo Abele, Torino, 1992.
- DA. La professione di Educatore. Carocci Editore, 2000.
- Marcon, Paolo (coordinador):
- Gli educatori nell'Europa del 1992. Università La Sapienza.
- La formazione dell'educatore professionale nella Repubblica Federale di Germania. Marzorati, 1990.
- La formazione dell'educatore professionale in Francia. Marzorati, 1992.

Llocs web d'interès a Internet sobre la qüestió dels educadors a Europa

- www.anep.it
Lloc web de l'associació dels educadors professionals italians; ofereix alguns enllaços internacionals.
- www.aieji.org
Lloc web de l'Associació Internacional d'Educadors Socials, que organitza cada quatre anys un Congrés

sobre temes d'actualitat i de recerca per a l'educació social mundial.

- www.feset.dk
Lloc web de la Federació Europea d'Escoles de Formació per a educadors socials. Molt interessant. Té un enllaç amb la Comissió Europea (llengües: francès i anglès).
- www.eduso.net
Lloc web de l'associació dels educadors espanyols, molt actualitzat, fins i tot en temes com la deontologia i les normatives internacionals.
- www.eassw.org
Lloc web de l'organització europea dels treballadors socials, assistents socials i educadors. Són els promotors d'una Convenció a Copenhaguen, que es va fer el maig del 2003, sobre el tema del treball social a l'Europa moderna. També són els promotors de l'Agència Europea per a l'Acreditació dels Títols per a les Professions Socials.